

Riigikantselei
Stenbocki maja
Rahukohtu 3
15161 Tallinn

Teie 09.09.2015 nr 6-3/15-01763-1

Meie 05.10.2015 nr 4/253

**Arvamuse esitamine Eesti ülikoolide,
teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide
võrgu ja tegevussuundade raporti kohta**

Lugupeetud Margus Sarapuu

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Riigikantseleid võimaluse eest avaldada arvamust Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrgu ja tegevussuundade raporti (edaspidi: Raport) kohta. Kaubanduskoda üldiselt nõustub Raporti põhisõnumitega. Leiame, et Eesti ühiskonna jätkusuutliku arengu aluseks peaks olema kvaliteetne haridussüsteem. Selleks peavad siinsed õppeasutused olema orienteeritud õpetamise kvaliteedile, olema avatud muutusteks ja väljakutseteks, mitte võitlema muutuste vastu ning panustama senisest rohkem Eesti majanduslikku arengusse. Järgnevalt esitame põhjalikumad kommentaarid Raporti kohta.

1. Kaubanduskoda nõustub Raporti peamise soovitusena viia Eestis läbi ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrgu ümberkorraldused. Lisaks kõrgkoolide ja teadusasutuste võrgu konsolideerimisele on meie hinnangul mõõdapääsmatu ka õppekavade arvu vähendamine ning õppekavade omavahelise dubleerimise vähendamine. Leiame, et ühte eriala või õppekava tuleks õpetada vaid ühes kuni kahe kõrgkoolis ning siseriiklik konkurents peab sisuliselt asenduma rahvusvahelise konkurentsiaga. Olukorras, kus piiratud on nii inim- kui materiaalsed ressursid, peab kvantiteedi asemel saama prevaleerivaks kvaliteet ning seetõttu tuleb kaotada põhjendamatud dubleerimised ja vähendada ebavajalikku konkurentsi Eesti kõrgkoolide ja teadusasutuste vahel.

2. Kaubanduskoda peab väga oluliseks, et paraneks ülikoolides tehtava teaduse ning ettevõtluse sisuline koostöö. Nõustume Raportis esitatud hinnanguga, et Eesti ülikoolides tehtaval teadusel ei ole paljudel juhtudel otsest sidet Eesti või teiste maade ettevõtlusega. Seda kinnitab ka suhtelist väike ettevõtluslepingute maht ülikoolides (ainult 20 mln eurot aastas). Seega leiame, et Eesti ülikoolid ja muud teadusasutused peaksid edaspidi selgelt rohkem arvestama ettevõtete vajadustega ning selle tagamiseks on vajalik välja arendada ka selged tegevused ning tulemusmõõdikud. Leiame, et paljudel juhtudel ei muutu koostöö enne reaalseks, kui ei toimu muutust suhtumises – ülikooli peamine eesmärk peab olema ühiskonnale ja ettevõtlusele otseselt vajalike inimeste koolitamine, kes saavad hakkama tänases töömaailmas, on kohaste oskustega ning tööandjate poolt, nii Eestis kui rahvusvaheliselt, kõrgelt hinnatud.

3. Toetame Raportis esitatud soovitust tutvuda põhjalikumalt Taani ja Soome aga ka Iisraeli kogemusega kõrghariduse ning teaduse valdkonnas. Võimalusel ja vajadusel

tuleks teiste riikide head praktikad Eestile sobival viisil üle võtta. Samas ei tohi välistada ka meil endal parimate koostöömudelite väljatöötamist, mis lähtuksid majanduse ning teaduse parema sidustamise saavutamise vajadusest.

4. Kaubanduskoja hinnangul peaks Eesti riik koostöös ülikoolidega jätkama Eesti ülikoolide õppimisvõimaluste tutvustamist rahvusvahelisel tasandil üheskoos, et tagada tegevuste suurem võimendus. Samuti on jätkuvalt oluline, et ülikoolid pööraksid koostöös ettevõtetega senisest enam rõhku ka välisüliõpilaste praktika- ja töövõimaluste avardamisele Eestis või siinsete ettevõtjate heaks välismaal.

5. Kaubanduskoda toetab Raportis esitatud mõtet, et Eesti ülikoolide tegevus peaks senisest rohkem vastama tööturu vajadustele. Sellest tulenevalt tuleks Eestis vähendada kõrghariduse andmist erialadel, mille järele puudub tööjõuturul vajadus ning ei ole ka näha, et see vajadus lähitulevikus tekib. Samuti ei peaks Eestis jätkuma olukord, kus doktorikraadi saanud leiavad rakendust peamiselt neid koolitanud teadusasutustes, mitte aga ettevõtetes. Statistika selle jälgimiseks peab olema avaldatud regulaarselt.

6. Samas me ei nõustu kõikide soovitustega, mis Raportis kirjas. Näiteks ei pea me mõistlikuks loobuda Eestis selliste erialade õpetamisest, mille õpetamise tase ei vasta rahvusvahelistele standarditele. Enne sellise otsuse tegemist tuleb kaaluda erinevaid alternatiive. Võimalik, et konkreetse eriala õpetamine on Eesti tööturule vajalik ning õpetamisest loobumise asemel tuleks hoopis tõsta õpetamise kvaliteeti või analüüsida teisi võimalusi, kuidas vastava väljaõppega inimeste järele vajadust tööturul katta.

7. Raportisse koondatud seisukohad ja ettepanekud vajavad kahtlemata edasist põhjalikku analüüsi ja arutelu. Loodame, et riigi, õppe- ja teadusasutuste, ettevõtjate ning muude osapoolte koostöös viiakse mõistlikud ja vajalikud ettepanekud ka ellu, suurendamaks Eesti riigi rahvusvahelist konkurentsivõimet. Peame vajalikuks, et Raportis toodud ning laiemalt aktsepteeritud ning elluviimiseks või edasiseks analüüsimiseks vajalike ettepanekute osas koostataks ka selge ning ajaliselt mõõdetav tegevuskava.

Kokkuvõtteks leiame, et Raporti avaldamise tulemusel käivitunud diskussioonis tuleks ülikoolidel ning muudel teadus- ja arendusasutustel hinnata enesekriitiliselt oma senist tegevust ning selle majanduslikku jätkusuutlikkust. Kaubanduskoja hinnangul on üheks tänaseks probleemiks see, et akadeemiline süsteem on suletud ning väljastpoolt tulijaid ehk väliseid eksperte ei aktsepteerita võrdsete partneritena. Leiame, et ülikoolid ja muud teadusasutused peaksid senisest rohkem tegema koostööd omavahel, aga ka laiemalt kogu ühiskonnaga (sh ettevõtjatega). Majandus ei saa areneda ilma teaduseta ega ka vastupidi, kuid tulemuste saavutamiseks tuleb olla mõlemalt poolt valmis koostööd tegema.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Toomas Luman
Juhatuse esimees

Koostanud: Mait Palts mait@koda.ee 6040060
Marko Udras marko@koda.ee 6040070